

14. 7. 1989

Jak popisovat skutečnost, když se nedá popisovat celá? Takže vybíráme, a tím skutečnost křížena s naší povahou, záměrem, schopností a u „profesionálů“ ještě tím, za jaký obraz skutečnosti jsou placeni. Kdo na to při čtení novin či dějin nebo při poslouchání rádia zapomene, stává se otrokem cizího výběru. Raději mluvit méně souvisle a donutit tak posluchače, aby se orientoval sám, než vyrábět uhlazený produkt, do kterého je duše nakonec bezvýchodně zazděna. Z toho důvodu jsem před několika měsíci zase zrušil televizi i s těmi patnácti kanály. Začala mi brát čas i myšlení. A ty reklamy! Noviny na Západě by se bez reklam neuzivily, a teď už ani rádio a televize.. Žijí z reklam, sice, ale nakonec ten jejich chleba je započten do ceny zboží, které se nabízí. V rozpacích jsem si minulý týden koupil prášek na praní - vždyť tím platím vysílání jedné blbě televizní stanice, na kterou se už nedívám! Dokud peru, pojišťuji se, kouřím, piju kafe a pivo, mažu si chleba a jezdím autem, prostě tím, že žiju, podporuju nedobrovolně ten kulturní svět, který žije z reklam. Kultura tištěná a vysílaná jen jako výplň mezi inzeráty. A to mě štve. Alespoň se svými penězi bych rád zacházel po svém. Tedy plaťme kulturu přímo, ignorujme reklamy a život se stane nakonec hezčím a levnějším, my budeme svobodnější... a nesmějte se, když říkám tak vážné věci!

Kdo to dočetl až sem, ten se dozví, oč mi dnes jde. Hrál jsem 10. června v Budapešti a byl to úspěch. Přijelo skoro 500 lidí. Dopis:

Čechy, 12. 6. 1989

Ahoj Jardo,

pod zcela čerstvým dojmem mi to nedá a musím to dostat ven. Budapešť - bylo to nádherné! Ten rozdíl 12-ti let jako by byl smazan a já jsem si připadal, jako když jsem tě naposledy viděl a slyšel před půl rokem. A hlavně - na pódiu jsi skutečně ani malinko nebyl jako Hvězda, ale jako jeden z nás, kteří měli co říct, třeba písničkou. Tak jsem si sám pro sebe říkal, že to pro tebe musí bejt fajnovej pocit, když po tolika letech fyzické absence na tvůj koncert přijedou lidi z Čech a Moravy, kteří nelitují času, peněz a případných nepříjemností. Kolik z našich tzv. populárních umělců to v životě zažije? Načerpal jsem mnoho životního optimismu na pár měsíců předem, moc ti dík.

J. V.

Když se uskutečnilo ono první „historické“ hraní v Budapešti 17. 9. 1988, kam přijelo 200 lidí, bylo mi jasné, že se musí v dohledné době zorganizovat další, aby mohli přijet i ti, kteří nedůvěřovali. A jelikož jsem neměl žádné jiné vodítko, vzal jsem si astrologické tabulky a nejpříznivější se mi zdál desátý červen. Maďarský bohemista, který splasil tu první, bohužel sklepní místnost bez židlí, byl požádán, aby pronajal sál pro 400 lidí. Datum jsme pustili do světa kolem vánoc a hned mi telefonoval kdosi z Prahy, že by fizlové taky rádi věděli, kde to bude. Od Maďara ale přišla zpráva až začátkem května, že to musí být zase v tom sklepe. To byla špatná zpráva. Všichni budeme otráveni, lidi se u vchodu poperou, já si na směny vyřvu hlasivky a dojde k mnoha trapným scénám, když budeme vyhánět jedny, aby se také dostalo na druhé...

Přesto jsem udělal letáčky a nazval to „Koncert písničkářů“ v doufání, že si ještě někdo přijede zahrát. A jelikož jsem astrolog skeptický, nedomýšlel jsem dále fakt, že jsem určil datum podle postavení Urana, toho vládce věcí neočekávaných.

Začátkem května totiž přišel z Budapešti ještě pohled od kohosi, koho jsem viděl naposledy před 35 lety. Prý tam bydlí, prý o tom slyšel, prý by to rád viděl. Napsal jsem, oč jde a že potřebuju sál pro 400 lidí i s aparaturou, a rovnou jsem to zapomněl a odjel na Svatodušní svátky do kláštera v Rohru, kde každý rok radostně člověčkový opat Opasek s mnichem Václavem pořádají česká setkání s přednáškami, mší, hospodou a zpíváním. Opaska mám rád, takže mě žádný rok cesta do Bavor nebolí. Pak jsem ještě pokračoval na tři koncerty do Švýcarska, a když jsem se vrátil do Rotterdamu, byl tu z Budapešti telegram. V pátek 26. května, 16 dní před konáním koncertu, jsem se dozvěděl novou adresu, a jelikož nešlo o koncert pro emigranty, byla komunikace i přes Železnou oponu snadná.

Čekalo mě 1800 kilometrů, což znamenalo 40 hodin odsezených za volantem, rozdělených do čtyř cestovních dnů, a čím víc jsem se k Budapešti blížil, tím víc jsem ten blbý český režim proklínal. Samozvaní ničitelé našich osudů. Jaké to je, vládnout lidem, kteří o tu vládu vůbec nestojí? Chlapi bez studu, jako v knize 120 dnů Sodomy od Markýze de Sadeho. Když padla Bastila, vyšel z ní on s tou knihou pod paží. A vy jste teď najebali Frantovi Stárkovi dva a půl roku vězení za to, že dělal časopis na koleně, vy zloději slova revoluce... Revoluce a sadismus. A také mnou cestou lomcoval pocit hrůzy a bezmoci z dračích zabijaček v Číně, rozpacitě jsem se radoval ze zatím pyrhovského volebního vítězství Solidarity, proklel Bulhary za ten sudetský exodus turecké menšiny, stále ještě nechápal vývoj v Rusku a strašně držel palce Maďarům, jejichž svoboda, prokvétající stalinským trním, mi začíná pěkně vonět. No snad jim ten rumunský faraón a samoděržža Ahojčesku vojnu nevyhlásí! Ale stejně, kostky jsou přes východní Evropu vrženy a Joan Baez se dobře ladila na tu rozladěnou Bratislavskou lyru.

Kazety na rozdávání jsem tentokrát nebral, protože bilance Fosila za poslední rok není valná. Ale vzal jsem šedesátkrát knihu Požár v bazaru. První bedna zmizela, jen co jsem otevřel kufr, takže druhou jsem zatajil a dal klíče Kateřině, a komu jsem knihu chtěl dát, toho odvedla k autu pod rouškou noci. Dopis (plný vylisovaných čtyřlístků):

Čechy, 12. 6. 1989

Takže ahoj!

Včera odpoledne jsem se vrátil a musím uvažovat, kde všude se staly chyby, které zapříčinily to, že mám nyní pocit asi jako poražení husité. Všechno bylo v pořádku, až ve finále jsme dostali na frak. Snad už to víš.

V Pešti se prodávaly různé české knihy, noviny a časopisy a další a další tituly se rozdávaly v sále před koncertem. A tak se stalo,

že Čechy mohly být zase jednou nasyceny. Jenomže doktoři udržující stát při životu předepsali hned na hranicích klystýr. Zatím vím, že v pořádku prošli jen ti, co odjížděli ještě před půlnocí, a ti, co vsadili na protloukání se ranními vlaky. Na první nedělní rychlík ovšem čekala komanda.

Knihy se u mě ani neohřála, jenom jsem si ji prolístoval a už i tak se mi velice líbila. Zůstávám tedy dlužníkem. Ale jak se vyrovnat s tím, že tak velká část nákladu prostě zmizela a už nikdy se neobjeví? Nejspíš udělat další vydání: „Pro velký úspěch u čs. úřadů!“

... Loni bylo vystoupení pro svou vyjímečnost dojemné. Letos bylo úplně jiné a vidím v tom potvrzení své myšlenky o prolomení bariéry mýtus - skutečnost...

Je mi líto ztráty Požáru, ale příště přijedu zase, i kdyby čert na koze jezdil a úřední šiml řehtal.

Ahoj! H. D.

Kdybych tu celou věc vzal „střízlivým rozumem“, byl tento koncert závratným úspěchem. Dvanáct let jsem neměl tolik lidí v sále. Jenže když jsem o čtvrt na devět začal první čtvrtinu, bylo mi jako splasklému balónku. Napětí, směřující k tomuto okamžiku, povolilo, okamžik přišel a mě opustily síly. Začal jsem nejistě pradávno písni Slunečnice. Publikum ji podle prvních slov rozeznalo, sálem zabouřil pochvalný potlesk a já prožil nesmírně deprimující pocit, jako ve snu, ve kterém se člověk snaží vzlétnout, ale příšerná tíha ho tlačí k zemi. Přešel jsem na lidové balady, ale ani to nepomohlo. Hlavou mi nezadržitelně běžely divné a živé obrázky jak z emigrace, tak z Československa, asi jako před popravou. Dnes došel z Čech fejeton nazvaný: „Na Uherské Rychtě“. Jeho autor Indych to zase viděl takto:

„Konečně! Bouřlivý aplaus přivítal na pódiu Jardu Hutku. Ten ještě naštymoval si mikrofon, uvelebil se na židli a začal. Kolik by se dalo o této chvíli napsat. Kolik by se dalo napsat o něm samém, kolik toho už bylo napsáno, a co důležitější, kolik toho o něm - a nejen o něm - ještě napsáno bude. Neboť zraje nejen víno, ale i doba.

Já se ale těšil na přestávku, že si dám cigárko, půjdu mezi lidi a seberu se. Teď bude hrát Jarda Neduha, jediný písničkář, který se dostavil. Z Vídně. Jenže schodiště vedoucí z jeviště bylo nappáno lidmi, kteří ve frontě čekali - na mne! Málem jsem omdlel. Odvykl jsem si být hvězdou, odvykl jsem tomu mrazivému napětí, které nesou koncerty, při kterých o něco jde, odvykl jsem klapání fotoaparátů, zdá se mi hloupé se podepisovat, odpovídat moudře na otázky... prostě jsem chtěl přestávku a trochu přátelského tepla. Ale musel jsem zatnout zuby a odkudsi z minulosti vyhrabat závěsný úsměv. Ale nebolelo to.

Ve třetí části jsem lidem nešikovně a zároveň nespravedlivě vynadal za to, že ze mne dělají hvězdu, a jak píše Indych: „nabral z bečky holandských písní“. Ale byla to jen logická obrana. Oni si mohou odvézt můj mýtický obrázek do bolševické klece, hřát se s ním, ale já si odvezu zase jen sám sebe a musím si zachovat dost síly a střízlivosti na každodenní odkrajování z nikdy nedopečeného bochníku ciziny. Ale prohrál jsem. Poslední čtvrtina se narodila, jak měla. Během koncertu občas vystrčila růžek, ale teď se skutečně dostavila, byla tu. Jak píše Indych: „Ono se rozjasnilo. A nejen na pódiu, kde seděl vousatý vlasatý apoštol naší doby, nejen v zšeřelém hledišti nabitého sálu, ale v srdcích nás všech, jak jsme se tam 3 a 3 století po Bílé hoře sjeli málem z polou Evropy a tučet let jsme na tuto chvíli čekali, celý tučet let, a ještě nám ji mohla umožnit než cizí občina... a chtělo se mi vstát a volat: Jardo, díky že jsi, ještě nejsme na kolenou, neregem držkou v zemi, právě znova zvedáme hlavu, a do země se už dívat nebudeme, nikdy už...“

A mně bylo fajn. Zase jsem byl písničkářem mezi svými a moje svoboda byla tatáž jako těch, kteří se mnou zpívali a zase, jako kdysi, se smíchem prokazovali, že mnohé texty mých písní znají lépe než já sám. Bylo mi, že teprve začínám, že bych se zase vydal na písničkářskou cestu, zahrál zítra a pak pozítří... takže další den jsem se probudil s pocitem psiho sucharu a bylo mi na duši zle až na zabití. To se právě komanda s pejsky hrabala publiku v kapsách a batozích. Venku řvala maďarská tramvaj v nerovných kolejkách a můj pohled sjel na dětskou tvář spící Kateřiny. Jednou mě dostane smrt, ale oni ne! A smutky a pochyby jsou užitečná zrcadla.

Dále Ti děkuji za přiložený článek od Hudky, který jak jsem se dozvěděl ačkoliv vyšel zde nebyl celkem znám. O toto obeznámení jsem se právě postaral, kdy všichni členové výboru Sokola obdrží copie. Jeho vystoupení v Sokolovně navštívilo 126 krajanů v dubnu 23. Byl to jeho nejúspěšnější večer v Australii. Ovšem nás naprosto zklamal, hnedle na začátku si stěžoval, že \$ 6-00 vstupné je příliš nízké a asi tak v polovině prohlásil, že na zájezd doplácí a tak poslal jeho partáky s kloboukem vybíratí po obecněctvu. Na takové jednání my zde nejsme zvyklí a tak jsme se k němu chovali jen "civilně" a víc nic. Na ostatních vystoupeních měl velmi málo lidí. Starší generace byla velmi sklamána, 1968 emigrace nijak nadšena, jenom poslední vlna těch mladších mu fandila. My jsme na štěstí dostali od vlády podporu na kulturní podniky, tak jsem Hudku do toho vyúčtoval. „Ja jsem přesvědčen, že po přečtení jeho nesmyslu naše jednota jej jistě nechce.“

Výňatek z dopisu pokladníka Sokola v Sydney   přiložený sokolem z New Yorku. 19. srpna 1988

Aniž jsme opustili hřejivé teplo domova, ocitli jsme se otočením stránky na dvou vzdálených kontinentech a já začnu po našem rovnou udáním: Sokoláci ze Sydney se ke mně chovali velmi srdečně a vystoupení se jim líbilo. Proč si tedy pokladníček vymýšlí a neumí stát za svým vlastním chováním a leze Velkému Bratru z New Yorku do říti? Protože je od nás a věrně vychází z hloubek naší základní národní tradice: Vstřícné předposranosti. V tomto smyslu se i zrodila věta: „a tak poslal jeho partáky s kloboukem vybírat po obecněctvu.“ Nemusel bych na to reagovat, ale i malá lež má svou porcičku jedu a nejasnosti v penězích zakalí i křišťálovou horu. O australském zájezdu píšu ve Fosil-magazínu č. 5, i o vybírání do košíčku. A v Sydney, „v největší sokolovně na světě“ jsem nechal košíček na pódiu, aby do něj o přestávce lidé dali, co chtějí. Něco se tam sešlo, a co mi dali ze vstupného, ví pan pokladník, i já to mám poznamenáno, ale nebylo toho tak mnoho. Pronájem aparatury jsem platil ze svého, „penzisti a nezaměstnaní“ platili polovinu a mnoho lidí prostě neplatilo, jak už to bývá. Na mou zdvořilou otázku, zda si něco účtují za pronájem sálu, odpověděli bodře, že na baru vydělali tolik, že se jim to vyplatí. Neprozradili, že: „My jsme na štěstí dostali od vlády podporu na kulturní podniky, tak jsem Hudku do toho vyúčtoval.“ Australská vláda je na kulturu štedrá, a tak bych rád věděl, kolik si na mě „vyúčtovali“ a jestli z toho náhodou něco nepatří mně. A vůbec, vy bratři v triku - nepodstrkujte mi žebrácký klobouček, když sami vlečete sombrero jak kolo od tanku! A co vlastně, Velký Bratře z New Yorku, znamenají slova na spodním okraji dopisu: CONTRIBUTIONS ARE DEDUCTIBLE?

Je trapné psát o penězích a několik čtenářů Fossil-magazínu už mi to vyčetlo. Cítím to též a styděl jsem se, když jsem dostal z Austrálie od jedné manželů dopis, kde pochválili představení a vyčetli košíček. Snažil jsem se jim to vysvětlit, ale neměl jsem tolik upřímnosti na otázku, zda se také necítili trapně, když na „hipíka“ od protinožců platili vstupné, za které by je nepustili ani do zoologické zahrady. Totiž letenku do Austrálie mi koupil jeden dobrý muž z Brisbane, Slovák, který znaje své Čechy, mi vzkázal, že když se to halt nevybere, je to jeho riziko. To bylo slovo muže, a když jsem zjistil po polovině zájezdu, že se to na vstupném skutečně nevybere, sáhnul jsem po košíčku. Proč má jeden riskovat tisíce, když se to dá mezi nás bezbolestně rozdělit po pěticích?

Ale dopis The Sokola z New Yorku panu Márovi, bývalému řediteli divadla Atelier, kde jsem založil skupinu Šafrán, má více do sebe. Je to jakási ozvěna dopisů, které jsem dostával před desíti lety, když jsem fejeton Požár v bazaru napsal. A musím mu vyjádřit vřelé díky za to, že tento fejeton celou tu dobu nezištně šíří. Jen si myslím, že by měl méně cvičit, neboť při vzmetu koně zapřích podkročmo se mu ten název nějak popletl. Ale hlavně bych se zde chtěl rozhodně postavit proti častému nařčení, že mezi sokoly a bolševiky není rozdíl. I když obě tyto hierarchické organizační pyramidy mají píčku na spisovatele, bolševik má moc krást knihy na hranicích a po domácnostech, kdežto sokolové tuto moc nemají. A také při svém posledním všesokolském sjezdu ve Švýcarsku žádné knihy neukradli, pouze udělali razii ve stáncích českých knihkupců a „vyjmuli z prodeje“ knihy komunistů, jako jsou Kundera, Vaculík, Kohout a jiní. „Democracie“ se musí hájit, kdyby tátu Koniáše věšeli...

Salmünster, 30. 5. 1989

Milý Jaroslave,

... tedy konečně máme Vaši knihu Požár v bazaru a hned jsme se do tohodle fejetonu jmenovitě pustili. Domnívala jsem se, že jste v něm nejspíš zavrtal do úřadování Sv. Evropy, či nějaké samozvané emigr. vlády, když se ho zdráhali otisknout, ale byla jsem dost překvapena a zdá se mi to vážnější, protože Vy jim kácíte modlu, na které od roku 48 bastlili. A stále přemýšlím nad tím fejetonem. Jsem dítě válečné a naši první republiku znám vlastně jen z vyprávění, a to protichůdného. Naši doma se do ní nijak moc nezamilovali a věčně ji pomlouvali a kritizovali včetně jejího zakladatele a já poučena školou jsem měla dojem, že jí křivdí. Tahle národnostní politika a otázka hranic, pokud vůbec o tom něco věděli, je nezajímala, protože se jich osobně netýkala, ale jim se za ní příliš dobře nevedlo, a tak odsuzovali sociální poměry a prý do nebe volající nespravedlnost v podobě ubližování slabším a chudým. Dost citelně se jich dotkla to hospod. krize třicátých let a tu samozřejmě rovněž šoupali do bot první republiky. Vzpomínám si, jak jsem je poučovala, že to bylo mizerné všude, a což teprve vedle v Německu, kde to vyzvedlo k moci Hitlera atd.

Ale naši věděli své. Matka měla hned při těchto vzpomínkách na mušce čtyři sousedy - sedláky, co prý se každoročně po posvícení rovnali s čeledínama fackama, a pak starostu, který držel se sedlákem a chudáka se žádný nezastal. Toho si najali po jaru, dřel přes léto, a když bylo vymláceno, tak ho na zimu vyhnali z domu bez gáže. A to mu ještě předložili spis, kde si vedli, co poškodil, co zavinil, takže jim měl vlastně ještě doplatit. A takhle prý to ti čtyři vykukové praktikovali v té první republice a fungovalo jim to náramně. Jedna z takhle na zimu vyhnanych děveček byla sirotek a někdo z naší rodiny jí dělal poručníka, a tak jsem často slyšela, jak to tomu sedlákovu a starostovu pověděli.

Táta býval s kritikou všeobecně zdrženlivý, dodal jen, že lumpárna to tedy byla a že znal dost našich lidí, co čekalo na Hitlera s otevřenou náručí, a že se mnohým ani nezdívá.

Děda z matčiny strany prožil půl života ve Vídni, kde se vyučil ševcem, ale válečné zranění r. 1917 ho jako z udělení zaválo do nemocnice jeho rodiště. Tam ho příbuzní přesvědčili, aby zůstal, že tady je alespoň chleba a ne hladové fronty jako ve Vídni. A tak babička s šestiletou dcerou (matkou) se stěhovaly za ním, aby toho pak celý zbytek života litovali.

A děda při takových diskusích měl celý seriál předsudků jako: „Čecháčkové, chudáčkové, ti jakživi neuměli vládnout...“ a mně to znělo jako Poturčenec horší Turka, nějak hanlivě.

Zatímco ve škole jsme opěvovali naši první republiku a její zakladatele. Ale ne dlouho, ty dva obrazy nad tabulí vyměnili za Gottwalda a Zápotockého a Stalina, o osvoboditelích se mluvilo špatně a nebo vůbec. Ale jedno se nezměnilo: doma se pořád říkalo něco jiného nežli ve škole...

Srdečně zdraví A. S.

Tedy jako před desíti lety, kdy mě kádrový předvoj krajanské obce chtěl vidět jako ovavřinovaného hrdinu unikajícího o chloupky z „komunistického pekla“, tedy i dnes mi mohou tiší sympatizanti položit otázku, kterou jsem slyšel od redaktora švýcarského Zpravodaje: „A proč si chcete za každou cenu ubližovat?“ A pak, když „nedoporučil“ mou novelu Plechovka u nakladatelství Konfrontace, mě poučil, co je literatura a novinářství, a jelikož mi to nedošlo, uveřejnil o mně hejno blbých a pomlouvačných článků. Nereagoval jsem, bohužel, zdálo se mi to trapné, takže slabší redaktorské povahy vedoucí časopisy Reportér a Okno pocítili, že se jim dostalo zajímavého a levného terče. Nejhezčí byl článek z Reportéra: Koho návidí Hutka. Pořád jsem nereagoval, neboť jsem vycházel z přesvědčení, že čtenáři čtou hlavou. Nečtou a přestali chodit na koncerty zpěváka s nálepkou „zkrachovance“. Lepší časopisy, určené čtenářům do Čech, mě ze svých rovnic jako trapnou nezmocnitelnost vyndaly. Já se pořád smál, až mi došlo, že člověk se má bránit hned, i ve sklepních utkáních mezi paneláky. Nejvýkonnější psavec byl Jožka Staněk z Haarlemu. Tak jsem na něj nakonec výhruzně zadupal fejetonem „Dirigent z Haarlemu“, který Právo lidu otisklo pod trochu nešťastným názvem „Orchestr se nedostavil“. Redaktor Jiří Loewy chtěl spolumukla, který si odseděl desetiletí v Jáchymově, trochu šanovat. Ale celý příběh Jožky Staňka, jednoho z největších exilových kádrováků, je zajímavý. Když v roce 1968 utekl na „svobodu“, začal demografii hájit výhružnými anonymními dopisy ve skupině Pět nůl. Interpol teroristy pochytil, ale hned je pustil, neboť zjistil, že se jedná o neškodná česká trdla. Pak začal Jožka psát veřejně, kádrovat a odhalovat špióny a Češi, kteří ho potkali, už by si s jiným Čechem na pivo nesedli. A třeba bych ještě všelicos věděl, ale ony se kolem toho motaly taky všelijaký ty tajný služby a s fízla je to všude o držku, takže od tématu rychle odbíhám a jen znamenám, že o mně pak už nepsal. Jenže koruna příběhu přijde teď. Jožka považoval emigraci za národní povinnost, opak byl zradou. I mně vyčetl, že jsem vychytrale deset let vyčkával a teprve pak se určil emigrovat. A tu z ničeho nic před rokem či dvěma jel Jožka nebojácně do Československa na návštěvu a letos v lednu, v propagandistickém časopise Československý svět, který rozesílají české ambasády na Západě hodným emigrantům, už stojí jeho jméno v seznamu spolupracovníků. Smutný osud zase jednoho McCarthyho, který ještě před desíti lety tvrdil, že Chartu 77 si vymysleli na Bartolomějské kvůli rozvrácení politického exilu. Ale ten exil právě on a jiní bratři úpažmo na kružině rozkozelovali, rozmetali, zhudlařili a udělali tak úsměvným, že už ho ani vážně brát nemůžeme.

Já vím, spolutovaryši v exulantství, že vás teď asi rozladí více věcí, které i vás jednou otrávil, a možná mně i spíláte, že tohle téma, tuto společnou kletbu, tak roztahuju, ale Fossil-magazín má čtenáře i v Československu a oni to neznají - nebo snad to už někdo popsal? Na český exil se nadává a i já spěchám se svou troškou do mlýna, ale jsou lidé, kteří ho pochroumali a vše české v exilu zarámovali do takového rámce, že je nám stydno se jako Čechům potkávat. Třeba nejsou všichni emigranti materialističtí nepolitici hlupáci a narovnaní, možná jsou i povětšinou slušní lidé, kdo to ví? Možná je jen přestalo bavit číst ty blbiny v exilových plátcích, možná je jen otrávil přitroublé koláčkové sešlosti a tupé, hořimápanenkovské schůze, a tak se vydali prostě mezi lidi, přestali se účastnit společenství „českého jazyka“, protože přece jen odcházeli za čímkoliv jiným, třeba neznámým i nebezpečným, jen ne za tím, být zase poslušnou a přiblblou ovečkou stáda, jehož smysl nechápeme.

Emigrace mě připravila o přirozenou sebedůvěru a zavála na nekonečnou Saharu soukromé samoty, kde se potloukám do sytosti dunami sebepochyb, zapadám a upadám do nich. Je pravda, že ty dva koncerty v Budapešti mě přistihly nepřipraveného, opožděného, ale je to zase zřetelné upozornění na to, že cesta, po které jsem kdysi šel, nebyla scestím. Ale nechal jsem se sklouznout do emigrace a to byla chyba, nezkušenost. A bylo by příliš jednoduché říct, že holka, kterou jsem miloval, mě nadchla životem na Západě a policie zařídila to, že jsem už jinou možnost neviděl. Celou dobu jsem měl též rozum a poslední léta v Československu sledoval ze Západu vše české, rádio, časopisy, a poslední půlrok pozorně i s myšlenkou na to, jaký život tu budu moci vést. Mluvili dobře o jakémisi světě, ale ne o tom, do kterého jsem přišel. Proč to dělá? Kdo je nutí? Strach? Staré české pochlebnictví představě zase nového pána?

Na chvíli své křížové tažení proti větrným mlýnům přeruším. Člověk si dnes už ani emigraci není jist, ale dokud tu jsem, a že snílek ve mně neumřel, chtěl bych učinit věc snovou:

CESTA KOLEM SVĚTA

Na jaře 1990 bych rád spojil zájezd po Kanadě, Americe a Austrálii tak, že bych z Evropy vyletěl jedním směrem a vrátil bych se druhým. Napsal bych o tom knihu, vydal bych z toho sérii kazet. Nemám nikoho, kdo by mi to zorganizoval, musím si to dát dohromady sám - tedy kdo byste věděli o možnosti uspořádat koncert, kdo byste tuto nevděčnou věc chtěli ve svém okolí vzít na sebe či věděli o někom, dejte mi vědět. Bylo by hezké obletět tento náš svět s kytarou a českou písničkou, bylo by to takové naše české vítězství nad zrádnou kulatostí této naší země... a tato země přece i v našem českém vědomí je kulatá a dá se obletět, snad to není jen sokolská žíněná placka, kterou pouze přeletím, až mi dá nějaký rozzuřený vlastenec do zubů. Ale nejsem tak zlý, jak píšou. Zahrají i v sokolovně, když přijde publikum se srdcem, duší a hlavou, která není jen k nošení klobouku... tedy se mi ozvěte a díky předem.

HISTORICKÉ SETKÁNÍ

V minulém magazínu jsem psal o setkání zástupců Svazu československých spisovatelů se spisovateli v exilu. Za Svaz tam byli Ondřej Neff a Petr Prouza, za exulanty Jiří Gruša, Petr Král, Antonín Brousek a já. Psal jsem o tom neutrálně, víc také ani o tom napsat nešlo. Zajímavější je, co vyšlo v Čechách. Prouza napsal celostránkovou reportáž do Tvorbě, Neff do Kmene. Články nejsou špatné, jsou i relativně otevřené, úsměvné na nich je pouze to, že připomínají cestopis Marka Pola po vzdálených a neznámých zemích, takže jsou občas pomotané, stavěné na bezprostředních dojmech, které jsou pak zobecňovány, ale bohužel zkušeností, kterou mají tito dva spisovatelé se životem v Československu. Takže fakticky je na nich zajímavé pouze to, že vůbec vyšly. Škoda, ale nic jiného se vlastně nedalo čekat po desetiletích izolace, do které obyvatelé Československa byli uvrženi.

„Ale slyšel jsem, že spisovatelé v exilu museli také žádat o povolení k tomuto setkání,“ říkal mi před několika dny v Kolíně jeden český turista.

„Koho?“ zeptal jsem se překvapeně.

„Prý Škvoreckýho, Kohouta a ještě někoho... to už jsem zapomněl.“

„To myslíš, že i já?“ a na tuto otázku chlapec zřetelně zrozpačitěl. V Čechách je vžitá představa, že nic nelze podnikat bez nějakého povolení, a Neff ve svém článku dokonce i tuto blbost napsal. Ale je to tak: my čeští literáti v exilu se občas máme rádi, občas neradi, ale povětšinou o sobě nevíme a ani se o sebe moc nezajímáme, neboť vzdálenosti jsou příliš velké, existenční starosti příliš těžké a u každého jiné. Pouhý fakt života v cizině není žádné pojitko, je to spíš prokletí, které rozděluje, a každý se musí prodírat sám a po svém. To je to negativní. Pozitivní je, že si děláme každý, co chceme, a nikdo nemá moc do toho zasahovat, a také jak a čím by mohl? Tedy každý z nás na to setkání přijel o své vůli a za své peníze. Kohouta jsem navštívil o měsíc a půl později, když jsem jel přes Vídeň do Budapešti. Tři roky jsme se neviděli, tak mě zajímalo, co dělá. Na toto setkání padla také řeč, ale já už si toho moc nepamatoval, což Kohouta myslím mrzelo jako nedostatek profesionalismu, a má pravdu, ale já tomuto setkání, mimo jeho absurdnosti, nepřikládám velkého významu. Já ve Svazu spisovatelů nikdy nebyl, a kdyby ho zrušili, ani bych si toho nevšim, možná bych si jen oddechl, že další organizace na omezování literatury přestala existovat.

KAZETA BUDAPEŠŤ

Jelikož literární část Fossil-magazínu je též „výplň mezi inzeráty“, jak se zmiňuji na začátku, přistoupím teď k věcem hokynářským. Nabízím novou kazetu, v pořadí je to už Fossil 22, a jedná se o hodinový sestřih mého vystoupení v Budapešti. Ze čtyřhodinové nahrávky by bylo lépe udělat dvoukazetu, ale po nevalné obchodní zkušenosti s dvoukazetou Austrálie si na to netroufám. Strana A je výběr z prvních tří hodin koncertu, strana B je sestřih závěrečné hodiny, o které píše Indych: „Ono se rozjasnilo.“ Mluvené slovo, doufám v rozumné míře, zachováno. Reakce publika též.

Poslední dobou se zabývám stále myšlenkou, jak produkci Fosila rozšířit. Kazeta, i když je kvalitní, zůstává „pouze“ kazetou. Deska je předmět reprezentativnější, budí respekt, je dokonce stále levnější než kazety, ale bohužel jen po velkých nákladech. Tisíc desek nikdy neprodám, tedy to padá. Ale dnes, díky střemhlavému vývoji techniky, začíná být pro mne přístupný compact disc (CD). Vejde se na to 80 minut (2 LP) a cena by byla 30 DM, ale v případě, že bych prodal alespoň 200 kusů. Dejte mi tedy vědět, jestli byste měli zájem. To bych potom Fosila rozdělil na dvě části. Jednu více „reprezentativní“ na CD, tedy více zpívání a méně mluvení, a druhou více „dokumentární“ na kazetách. Nebráním se ale ani zásahům mecenášským, bez těch by stejně Fossil ani Sebetlač neexistovali, bohužel a pánbů zaplať. Zájemcům o moji další produkci - 21 kazet a kniha Požár v bazaru, pošlu příslušné Fossil-magazíny.